

FASTSTÄLL FORMEN

Utgångspunkten bör alltid vara det *personliga berättandet* människa till människa. Sedan kan det av olika skäl bli intressant att levandegöra ett människoöde eller någon händelse genom t ex dramatiserade tablåer eller en teaterföreställning. Kanske skulle en film på Youtube kunna sprida information om spännande föremål och historier som berör i samlingarna. En audioguide kan ge besökare större rörelsefrihet och fler valmöjligheter. Men själva *berättelsen* ska alltid vara utgångspunkt oavsett form och teknik.

Samtidigt kan praktiska demonstrationer av olika föremåls användning och funktion vara motiverade vid t ex en hembygdsdag.

UTVÄRDERING

Hur mycket man än anstränger sig kan allting alltid bli snäppet bättre. Samtidigt ska man inte "gapa över mycket så man mister hela stycket". Det bästa är bra nog. Det kan bli ihållande störtregn den dag man ska spela upp en dramatisering av livet på hembygdsgården. En guide/berättare blir sjuk. Strömavbrott inträffar vid det sämsta av tillfällena. Fungerande reservplaner ska därför alltid finnas. Sist men inte minst ska de ansvariga *efter* ett arrangemang ta sig tid att utvärdera: Blev det som planerat med förväntat publikantal och ett genomförande som förmedlade det man satt upp som mål? Nådde arrangemanget ut som tänkt?

Maj 2018

Henrik Valentin, www.henrikvalentin.se

Centrum för dramatik SYD

Centrum för dramatik Syd, CFD Syd, verkar för att fler ska komma i kontakt med dramatiskt berättande via t ex skolor, museer, bibliotek och kulturhus. Medlemmarna i CFD Syd är dramatiker och manusförfattare som skriver för scen, film, tv, radio och nya medier samt arbetar med olika typer av projekt inom dramatik och manus för kulturföreningar och skolor. Den regionala verksamheten bedrivs med stöd från Region Skåne, Kulturrådet och Malmö Stad. Kontakt: syd@centrumfordramatik.se, 070-219 03 71

10 punkter som bygger en berättelse

Några stödpunkter för hembygdsföreningar och kulturarvsinstitutioner som vill öka närvarokänslan i sitt berättande

Dessa 10 punkter utgör ingen rangordning för att skapa större dramaturgisk effekt vid presentationer av föremål eller händelser. Snarast ska de ses som ett sätt att formulera frågor som bör få svar inför arbetet med att lyfta fram berättelser som fångar besökare/publik. Punkterna baserar sig på Henrik Valentins föredrag våren 2018 för deltagare i Skånes Hembygdsförbunds projekt Kontext.

SYFTE

Vad vill vi åstadkomma med aktiviteten där berättelser i någon form framförs? Är syftet att göra en pedagogisk demonstration genom användning av föremål eller ska de sättas in i ett historiskt sammanhang? Kanske är syftet helt enkelt att visa bredden på samlingarna eller nyförvärv. Ska det handla om gripande människoöden kopplade till levnadsvillkor som åskådliggörs genom några utvalda föremål?

RESURSER

Vilken kompetens och engagemang finns i den egna styrelsen och i föreningen eller hos personalen? Hur mycket tid finns för förberedelser och för genomförande? Var kan ett arrangemang äga rum – inne eller ute? Finns ekonomiska resurser att anlita externa krafter? Vilka behövs i så fall?

SE UTIFRÅN

Det är lätt att bli hemmablind genom all möda med att samla in, katalogisera, systematisera och presentera föremål i en samling. Allt fler föreningar och kulturarvsinstitutioner kräver att mottagna objekt ska ha proveniens, dvs det ska finnas en bakgrundshistoria som kan förmedlas. Visade samlingar bör kännetecknas av övergripande teman som kan göras tydliga och intressanta för besökare. Tillfälliga evenemang som byts leder till återbesök.

HITTA FOKUS

En svår men viktig punkt är att göra ett urval och rikta fokus mot ett antal objekt och händelser som kan lyftas fram och levandegöras för att väcka besökares/åhörarens intresse. Mängder med föremål i en monter förblindar. Kortfattade beskrivningar på få textskyltar eller en koncentrerad audioguide är bättre än långa förklaringar som ingen läser eller lyssnar på.

FÖRMEDLA KÄNSLAN

En kärnpunkt. En stark och engagerande berättelse förmedlar genom en dramaturgisk uppbyggnad känslor som väcker åhörarnas intresse. Den skapar inlevelse i såväl livsavgörande händelser som vardagligt strävande. Ett till synes enkelt föremål kan levandegöras genom en berättelse som lyfter fram dofter, stank, ljud, smaker, beröringar, dvs det "blodfyllda". Runt en trivial händelse kan finnas hat, kärlek, äckel, passion.

SÖK MÄNNISKAN

Det kännetecknande för känslornas centrum utgörs av *människan*. Vill man vinna åhörarnas engagemang i en berättelse ska den ha mänskligt fokus. En enkel smörkärna kan leda till den kvinna som använde den och hennes kanske slitsamma livsöde. Brev, foton, dagböcker och annan dokumentation kan levandegöra ett liv som fyller hela storstugan om det presenteras genom en väl uppbyggd berättelse eller genom en dramatiserad levnadsbeskrivning. Starka och personliga skildringar fångar åhörarna.

LAGER PÅ LAGER

Bakom alla föremål finns vittnesmål av användare, historier om liv i stugor och slott. Ibland kan det fordra sökande i stads- och regionarkiv. Det tar tid men lönar sig många gånger genom att berättelsen blir starkare när den bygger på fakta som sedan broderas ut till en historia. De fina barnskorna leder till användaren, kanske till sjukdom eller första skolan, till uppväxt och giftermål, emigration, lycka eller sorg. Att gräva betalar sig.

BYGG BERÄTTELSEN

Som ett husbygge. Från första tegelstenen till flaggan och kransen vid taklagsfesten. En dramaturgisk struktur tar med åhörare och publik på en resa från det skenbart enkla och obetydliga till en tur i upplevelsernas berg- och dalbana. Konflikter och problem som måste övervinnas fungerar som motor i berättelsen. Alternativt startar historien med "mordet" som får sin förklaring efter olika förvecklingar. En arkiverad dagbok kan via flykt och umbäranden avslöja en framgångshistoria med lycka och välstånd – eller dess motsats. Det gäller att kritiskt välja föremål och historier så det finns underlag för en berättelse som stegras.